

bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 2.

Lovforslaget som helhed sættes derefter til forhandling.

Forhandling

Wilhelm (VS):

Det bør stå fuldstændig klart, at det, ministeren og flertallet nu er i færd med, er at afskaffe nævningeinstitutionen, og jeg fatter ikke, hvordan man kan sige, at man ikke foregriber noget, når man samtidig har sagt, at hvis nævningeinstitutionen her var opretholdt, havde man hellere set, at hele forslaget bortfaldt.

De tre lovovertrædelser, som man nu vil trække ud af nævningebehandling, har i de seneste år tegnet sig for godt 60 pct. af samtlige nævningesager. Tilbage af disse sager bliver kun de meget sjældne tilfælde, hvor man vil bruge 10 års strafferammen. Det kan derfor med sikkerhed siges, at resultatet er mere end en halvering af nævningeinstitutionens område.

Ja men er det så ikke noget, der sker på baggrund af, at antallet af nævningesager er steget til det uoverkommelige? Nej, det er det ikke. Det absolutte antal af nævningesager i de seneste år, nemlig ca. 80 årligt, er nøjagtigt det samme, som det var i 1920'erne, i 1930'erne og i 1950'erne, og det er mindre, end det var i 1940'erne og i begyndelsen af 1970'erne.

I forhold til befolkningstallet er antallet af nævningesager omtrent halveret, og i det, der må være det mest relevante, i andel af strafferetssager rejst af statsadvokaturen, er nævningesagerne faldet drastisk. Op gennem 1920'erne, 1930'erne og 1940'erne var det 1½–2 pct. af disse straffesager. Siden midten af 1960'erne har det været under ½ pct., og i de seneste år er det nærmere ⅓ pct. Det er denne tredjedel procent, man nu er i færd med at halvere.

I lyset af ministerens udtalelse ved anden behandling og her igen i dag om, at dette er i bedste overensstemmelse med nævningeinstitutionens formål, må det være på sin plads her ved dødslejet at holde en lille mindetale.

Kravet om nævningebehandling var et af de helt centrale punkter i opgøret med enevælden. I Junigrundloven kom det til at hed-

de, at i misgerningssager skulle nævninger indføres, og i grundlovskomiteens betænkning fastslås det, som jeg sagde for lidt siden, at det ganske vist ikke skal gælde i alle, men i de vigtigere strafferetssager – ikke de vigtigste og ikke de groveste tilfælde, og hvad ministeren ellers har sagt her, men i de vigtigere strafferetssager. Når der gik næsten 70 år, før disse bestemmelser blev nøjere fastlagt i en retsplejelov, skyldtes det en lang og heftig politisk kamp. Folketinget ville have nævninger i alle vigtigere sager, medens landstinget helst så denne uting begrænset mest muligt.

Juristerne og specielt dommerstanden har altid, med få hæderlige undtagelser, været imod nævningeinstitutionen, som de er det i dag. Ved retsplejeloven i 1919 blev afgrænsningen i vidt omfang overladt til domstolene, fordi folketing og landsting ikke kunne blive enige, og derefter blev den administreret helt i overensstemmelse med landstingets ønsker. Nævningeinstitutionen fik således aldrig det omfang, som folketinget havde ønsket.

I de følgende år blev den yderligere indsnævret. Derved voksede igen et folkeligt og politisk krav om dens udvidelse, hvilket samtidig blev muliggjort af, at flertallet i landstinget var skiftet. Fra førende juridisk hold var der imidlertid stadig indædt modstand, og det gjaldt dengang som nu også justitsministeriet, så resultatet blev i 1937 ikke en udvidelse af nævningeinstitutionen, men indførelse af domsmændene, som juristerne med rette mente bedre at kunne styre.

Det skal således huskes, at domsmandsordningen i realiteten blev indført som et modtræk mod kravet om udvidet nævningebehandling. De ca. 2 pct. af straffesagerne, som dengang blev nævningebehandlet, var altså efter folketingets mening for lidt til at opfylde grundlovens løfte om nævningebehandling af de vigtigere strafferetssager.

Ved ændringen i 1937 blev de 2 pct. ikke ændret, og nu er vi nede på en femtedel af denne andel. Ikke desto mindre påstår justitsministeren, at en yderligere halvering vil være i bedste overensstemmelse med, at nævningebehandling skal omfatte de vigtigere sager.

På den baggrund bør det siges klart, at det, flertallet nu er i færd med, simpelt hen er at afskaffe nævningeinstitutionen. Socialdemokratet, de radikale og SF er i færd med at fuldbyrde, hvad der aldrig helt lykkedes